

Wojciech CZERSKI

*Dr, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Wydział Pedagogiki i Psychologii,
Instytut Pedagogiki, Pracownia Komunikacji Multimedialnej, ul. Narutowicza 12, 20-004 Lublin;
e-mail: wojciech.czerski@poczta.umcs.lublin.pl*

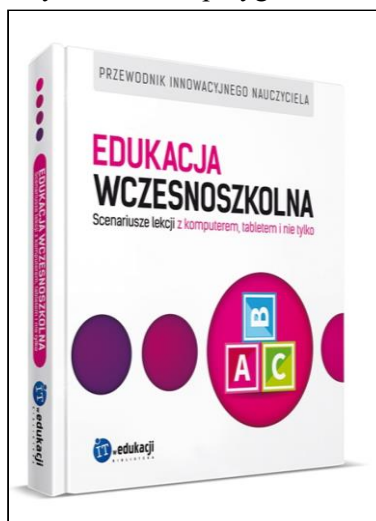
RECENZJA

REVIEW

EDUKACJA WCZESNOSZKOLNA. SCENARIUSZE LEKCJI Z KOMPUTEREM, TABLETEM I NIE TYLKO, WYD. PRESSCOM, WROCLAW 2015, SS. 240, ISBN 978-83-64512-55-1 – kilka refleksji

Dynamiczny rozwój technologiczny, w tym związany z operowaniem informacją (technologie informacyjno-komunikacyjne – TIK) wymusza na współczesnej edukacji wprowadzenie już od początkowych klas różnego rodzaju rozwiązań technologicznych. Celem tego jest przede wszystkim takie przygotowanie uczniów do życia, aby bez problemu poradzili sobie z natłokiem docierających do nich informacji. Związane jest to ze zdobywaniem przez nich tzw. kompetencji cyfrowych (ang. *digital competences*), które według Komisji Europejskiej są jedną z ośmiu kluczowych kompetencji gwarantujących późniejszy sukces zawodowy.

Autorzy książki zatytułowanej *Edukacja wczesnoszkolna. Scenariusze lekcji z komputerem, tabletem i nie tylko* omawiane kwestie adresują nie tylko do nauczycieli I etapu edukacji (jak może sugerować tytuł), lecz również do innych grup nauczycieli. Wśród omawianych zagadnień znalazły się nie tylko teore-

tyczne, odnoszące się ogólnie do kompetencji e-nauczyciela, ale przede wszystkim praktyczne. Praktyka ta związana jest głównie z przykładowymi scenariuszami konkretnych lekcji z wykorzystaniem wybranych urządzeń i programów komputerowych.

Omawiana książka podzielona została na siedem rozdziałów. Pierwszy z nich zatytułowany *Nowe technologie w edukacji wczesnoszkolnej* przygotowany przez I. Bregułę, dotyczy w głównej mierze umiejscowienia kompetencji cyfrowych w polskim porządku prawnym. Oprócz tego autorka wskazuje miejsce i rolę jaką TIK pełnią w procesie edukacji.

Zdaniem I. Breguły TIK z powodzeniem mogą być stosowane we wszystkich dziedzinach edukacji wczesnoszkolnej i nie tylko. Na poparcie swojego zdania autorka podaje wiele przykładów wykorzystania technologii wspomagające zarówno uczniów, jak i nauczycieli między innymi w ramach *edukacji polonistycznej, matematycznej i środowiskowo-przyrodniczej*. Jej zdaniem, technologie informacyjno-komunikacyjne wykorzystać można również na *zajęciach muzycznych, plastyczno-technicznych*. Prowadząc *terapię pedagogiczną* nauczyciele/specjaliści mają do dyspozycji szereg specjalistycznych programów z tego zakresu, a sam komputer umożliwia, zdaniem I. Breguły, *usprawnienie koordynacji wzrokowo-ruchowej, orientacji przestrzennej i refleksu u uczniów*. Godny podkreślenia jest fakt, iż komputer wraz z odpowiednim oprogramowaniem może wspomagać oddziaływania wychowawcze, chociażby poprzez wymuszanie na użytkownikach samodzielnego podejmowania decyzji.

I. Breguła próbuje dokonać również prognozy na przyszłość, pokazując na przykładach konkretnych szkół, jak można wykorzystywać TIK na zajęciach. Jest to szalenie istotne, zwłaszcza dla nauczycieli chcących spróbować wykorzystywać np. różnego rodzaju sprzęt, który wydawać się może bezużyteczny w klasie (np. konsola z Kinect).

Drugi rozdział pt. *Kompetencje e-nauczyciela* przygotowany został przez prof. M. Plebańską. Porusza ona kwestie związane ze standardami kształcenia, które prowadzić będą do wykształcenia u nauczycieli odpowiednich umiejętności informatycznych. Dwie z opisanych tu organizacji, czyli iNACOL¹ oraz SEA², skupiają się głównie na kompetencjach nauczyciela korzystającego z różnych form e-learningu. Gdyby nie fakt dokonania przez autorkę analizy przygotowanych przez PTI³ *standardów przygotowania nauczycieli w zakresie technologii informacyjnych i komunikacyjnych*, przegląd katalogów kompetencji e-nauczyciela uznać by można było za niepełny.

Oprócz wymienionych trzech katalogów kompetencji M. Plebańska proponuje autorski *Macierzowy model kompetencji e-nauczyciela*. Składa się on

¹ Międzynarodowe Stowarzyszenie na rzecz Edukacji Online K-12.

² Stowarzyszenie e-Learningu Akademickiego.

³ Polskie Towarzystwo Informatyczne.

z dziewięciu obszarów: *kompetencji technicznych, przedmiotowych, metodycznych, kształcenia na odległość, dydaktyki medialnej, obsługi urzędzeń, projektowania treści, kompetencji społecznych oraz gotowości*. Każdy z obszarów został również dość szczegółowo opisany.

W trzecim rozdziale zatytułowanym *Sprzęt*, M. Rosiak dokonuje przeglądu różnego sprzętu elektronicznego wykorzystywanego w szkołach. Jak sam pisze, skupiał się *na możliwościach oraz zastosowaniu podstawowych elementów zestawu komputerowego*, a także przedstawił *cechy optymalnego zestawu dla nauczycieli pracujących na różnych poziomach edukacji*. Wśród opisanego sprzętu znalazły się przede wszystkim: *komputer stacjonarny, przenośny, laptop, tablety, monitory, tablice multimedialne, projektory multimedialne, UPS, urządzenia sieciowe oraz drukarki i urządzenia wielofunkcyjne*. Oprócz tego autor rozdziału opisuje *urządzenia hybrydowe, smartfony, terminale, sprzęt nagłaśniający, sprzęt filmowy, NAS⁴, dyski przenośne i serwery wydruku*, pod kątem wykorzystania ich w szkołach. Na końcu rozdziału prezentuje również pomysły na wdrożenie do szkół sprzętu komputerowego tak, aby jak najbardziej zminimalizować koszty tej operacji. Opisuje on również, jak powinien wyglądać optymalny zestaw komputerowy dla poszczególnych etapów edukacji.

Mimo iż M. Rosiak opisuje sprzęt używając często fachowych terminów, robi to na tyle zrozumiale, że przeciętny nauczyciel przedmiotów nieinformatycznych, powinien te opisy zrozumieć. Przeglądając katalog opisanego sprzętu można jednak poczuć niedosyt. Na rynku dostępnych jest wiele innych urządzeń, które mogą być wykorzystane na wszystkich poziomach edukacji, ale nie zostały tu opisane. Przykładami mogą być tu *wizualizer, mata interaktywna, czy też stół interaktywny*. Należy jednak mieć na uwadze fakt dynamicznego rozwoju branży multimedialnego sprzętu edukacyjnego i to, że autor mógł nigdy z tych rozwiązań nie korzystać, albo o nich nie słyszeć.

Autorzy czwartego rozdziału zatytułowanego *Przydatne programy* swoją uwagę koncentrują na zaprezentowaniu różnych funkcji przydatnego w edukacji oprogramowania. Wśród opisywanych znalazły się *program do prezentacji PREZI, oprogramowanie do tablic multimedialnych, narzędzia oferowane przez Google, portal Youtube, platforma Office 365 oraz programy do kopiowania danych*. W przypadku każdego z programów, oprócz zagadnień czysto technicznych, przedstawione zostały zalety tego rodzaju rozwiązań oraz przykłady obszarów ich zastosowania. Rozdział ten wydaje się mieć zatem wysoką wartość merytoryczną, zarówno dla teoretyków, jak i praktyków. Trzeba mieć oczywiście na uwadze, że wymienione i opisane przez autorów programy stanowią tylko fragment oferty skierowanej do nauczycieli. Katalog aplikacji przeznaczo-

⁴ Ang. *Network Attached Storage* – technologia umożliwiająca podłączenie zasobów pamięci dyskowych bezpośrednio do sieci komputerowej.

nych dla edukacji, bądź takich, które mogą być zaimplementowane do tego procesu, jest cały czas powiększany o nowe rozwiązania. Autorzy mają świadomość tej tendencji pisząc, że zaprezentowane w tym rozdziale rozwiązania, *to dobry wstęp do rozpoczęcia własnych poszukiwań narzędzi przydatnych w procesie edukacji*.

Kolejny piąty rozdział przygotowany przez M. Plebańską dotyczy *Przygotowania multimedialnej lekcji*. Autorka skupia się tu zarówno na teoretycznym podejściu do wykorzystania multimedii na lekcji, jak i praktycznym. Zdaniem M. Plebańskiej, obecnie nauczyciele mają do dyspozycji tak dużo różnych rodzajów zasobów, że jedynym ograniczeniem w ich stosowaniu jest jedynie ich wyobraźnia. M. Plebańska wymienia aż 10 zalet stosowania w procesie edukacji zasobów multimedialnych, które mogą być użyte w każdej formie nauczania. Wskazuje ona również jako zaletę to, iż wykorzystując tego rodzaju zasoby nauczyciele ułatwiają uczniom kształtowanie kompetencji społecznych. Autorka prezentuje tu również klasyfikację oraz cechy zasobów medialnych, opisując każdy z nich dość obszernie. W siedmiu etapach opisuje również, jak nauczyciele powinni przygotować scenariusz i samą lekcję z wykorzystaniem dowolnych rozwiązań multimedialnych. Jest to bardzo dobre podejście w stosunku do obecnie panującej w szkołach rzeczywistości, gdzie nauczyciele dostając gotowe scenariusze zajęć od wydawnictw, nie muszą zastanawiać się nad ich samodzielnym stworzeniem.

W rozdziale szóstym Z. Józwiak porusza bardzo ważną z punktu widzenia bezpieczeństwa kwestię, czyli *Ergonomia pracy przy komputerze*. Na wstępie odwołuje się on do rozporządzenia Ministerstwa Pracy i Polityki Socjalnej odnoszące się do bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach wyposażonych w monitory ekranowe. Podkreśla on fakt, iż rozporządzenie to odnosi się jedynie do pracowników stosujących tradycyjne monitory kineskopowe i nie nadąża za skokiem technologicznym, który dokonał się przez ostatnie 16 lat. Mimo tego każdy nauczyciel powinien tak projektować swoje stanowisko pracy, aby było ono bezpieczne dla zdrowia. Powinien również dbać o stanowiska dla uczniów. W dalszej części rozdziału poruszone zostały szczegółowe zagadnienia dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy *na stanowisku komputerowym stacjonarnym, ergonomia pracy z laptopem i urządzeniami z ekranem dotykowym*. Ostatnią poruszoną przez Z. Józwiaka kwestią jest sposób, w jaki powinna zostać zaprojektowana pracownia komputerowa tak, aby była bezpieczna dla jej użytkowników. Warte zauważenia jest również to, że przytoczone przez autora wytyczne są jedynie sugestiami i nie należy ich traktować jako bezwzględnych nakazów. Jednakże poleca on zapoznanie się z nimi i opracowanie przez nauczycieli własnych rozwiązań bezpiecznego korzystania ze sprzętu komputerowego.

Ostatni, siódmy, rozdział wydaje się być najbardziej interesujący przede wszystkim dla nauczycieli-praktyków, ponieważ jest on zbiorem 25 *scenariuszy*

lekcji. Przygotowane zostały one zgodnie z wytycznymi opisanymi w rozdziale piątym. Ich autorami są nauczyciele-praktycy oraz metodycy związani głównie z edukacją wczesnoszkolną. Każdy z zaprezentowanych tu scenariuszy został przeprowadzony w praktyce w warunkach szkolnych. Analizując prezentowane scenariusze zauważyć można, że w dużej mierze opierają się one o zastosowanie tabletów, smartfonów i komputerów i projektora multimedialnego. Jako opcję autorzy podają wykorzystanie tablicy multimedialnej. Jest to zrozumiałe, zwłaszcza że praktycznie w każdej sali lekcyjnej w szkołach jest już komputer z projektorem, natomiast tablice multimedialne są nadal rzadkością. W scenariuszach wykorzystane jest również darmowe oprogramowanie, które z powodzeniem może być zainstalowane na urządzeniach mobilnych.

Zaprezentowane w książce scenariusze z pewnością mogą przynieść uczniom wiele korzyści. Oprócz opanowania konkretnych treści merytorycznych, poznają nowe możliwości posiadanego sprzętu elektronicznego (np. tabletu, smartfona). Chętni nauczyciele otrzymują natomiast z jednej strony gotowy materiał na lekcje, z drugiej strony źródło inspiracji do tworzenia nowych innowacyjnych autorskich scenariuszy zajęć z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych dostępnych w sali lub przez uczniów.

Reasumując, trzeba zauważyć bardzo aktualną tematykę podejmowaną w opracowaniu. W polskich szkołach coraz częściej nauczyciele sięgają po nowatorskie rozwiązania zarówno metodyczne, jak i sprzętowe. Świadczyć o tym może chociażby fakt zainteresowania szkół udziałem w pilotażu rządowego programu „Cyfrowa Szkoła” w 2013 roku. Zadaniem szkoły jest również nauczenie młodego pokolenia korzystania z różnych zasobów informacyjnych, zarówno tradycyjnych, jak i cyfrowych. Na tę potrzebę odpowiada w szczególności rozdział ostatni prezentujący scenariusze lekcji. Mimo tak wielu zaprezentowanych tu pozytywnych aspektów poruszanych w książce, niedosyt budzi brak informacji o zagrożeniach płynących z nadmiernego korzystania z nowych technologii, które mogą mieć szczególne znaczenie dla rozwoju dzieci w wieku 7–10 lat. Pomimo tego czytelnicy mogą znaleźć wiele interesujących praktycznych rozwiązań, które mogą wykorzystać w praktyce szkolnej.

Książkę można polecić w szczególności nauczycielom klas I–III szkół podstawowych oraz studentom kierunków i specjalności *Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna*. Wiele ciekawych informacji i inspiracji znajdą tu również doradcy metodyczni i nauczyciele akademicy zajmujący się pierwszym etapem edukacji szkolnej.